

Planners zonder Grenzen

Plaatselijke contexten zijn in planning altijd bepalend, maar landsgrenzen zijn universeel in doel en functie: ze markeren een verschil in beleid, wetten en handhaving met het buurland waarmee een grens wordt gedeeld of betwist. Soms is dat verschil erg groot – denk maar aan de grens tussen Noord- en Zuid-Korea – en soms is er maar een gering verschil, zoals in de Benelux-landen. Voor de ruimtelijke planning van grenssteden en -regio's zijn grenzen echter altijd een probleem, aangezien ruimtelijke structuren, zoals rivieren en ‘flows’ van mensen, dieren, ideeën en geld, niet zomaar ophouden aan de grenzen, die in de loop van de geschiedenis meestal arbitrair bepaald werden (en ook erg volatiel blijken te zijn).

April 2019: hoogtewerkers aan het werk aan de spoorlijn tussen China en Laos die Yuxi City (China) verbindt met de hoofdstad Vientiane (Laos). © Reporters

Transnationale en grensoverschrijdende planvorming als normaliteit

FRANK D'HONDT [UNITED NATIONS TERRITORIAL PLANNING ADVISOR / SECRETARIS-GENERAAL ISOCARP]

Momenteel ben ik betrokken bij twee grensoverschrijdende projecten in de 'Global South'. Het eerste betreft de ontwikkeling van een nieuwe visie voor Hargeisa als de hoofdstad van Somaliland¹, met een doorkijk naar de regionale positie van de stad op de grensoverschrijdende corridor of handelsas van Addis Abeba, de hoofdstad van buurland Ethiopië, tot Berbera, de havenstad van Somaliland. Het tweede project betreft de Friendship Bridge over de Mekongrivier, aan de grens tussen Laos en Thailand. In het verleden heb ik ook geadviseerd rond grensoverschrijdende samenwerking in het zogenaamde Balkan Peace Park tussen Kosovo, Montenegro en Albanië en rond grensoverschrijdende planvorming tussen Oost- en West-Jeruzalem. In al deze gevallen is en was het nuttig gebruik te maken van mijn ervaring met transnationale en grensoverschrijdende planvorming en samenwerking in en om de Benelux, dat bij uitstek een Europees laboratorium moet blijven op het vlak van grensoverschrijdende beleidsafstemming en projectontwikkeling. Vooruitlopend op de conclusies, is mijn advies dan ook duidelijk: plan en communiceer over de lands- of regiogrenzen heen als integrale component van het planningsproces, niet als een soort bonus.

Hargeisa, in de Hoorn van Afrika

Als adviseur van UN-Habitat had ik het genoeg om Hargeisa, een snelgroeiende rurale stad in Somaliland met een overwegend jonge bevolking, wat beter te leren kennen. Onder het regime van Siad Barre was deze nomadenstad tegen 1989 tot het 'Dresden van Afrika' gebombardeerd. Toch herrees de stad uit haar as en groeide ze snel van enkele tienduizenden inwoners tot ruim een miljoen – niemand weet precies hoeveel. Hargeisa werd uitgeroepen tot de nieuwe hoofdstad van Somaliland, een zelfverklaarde onafhankelijke republiek, die door de meeste landen wordt beschouwd als een autonome regio binnen Somalië. Vandaar de relatieve onzichtbaarheid van deze 'hoofdstad'. Dankzij

¹ Na de val van het Barre regime heeft Somaliland zichzelf onafhankelijk van Somalië verklaard op 18 juni 1991. Geen enkel ander land heeft de onafhankelijkheid erkend, maar tal van landen en zelfs de EU hebben toch diplomatieke vertegenwoordigingen in Hargeisa.

Plan en communiceer over de lands- of regiogrenzen heen als integrale component van het planningsproces, niet als een soort bonus.

de omvangrijke diaspora heeft de stad nochtans wel degelijk een 'global footprint', met heel wat geld dat terugstroomt en geïnvesteerd wordt in onder meer geavanceerde mobiele netwerken, die ook als betaalmiddel worden gebruikt – op de centrale markt kopen zelfs de allerarmsten een paar eieren met een klik op hun derdehandse smartphone. De stad is een uniek experiment van onderop-herontwikkeling zonder veel overheidssteun. Dat is meteen ook haar achilleshiel. De publieke inkomsten in Hargeisa zijn volstrekt ontoereikend om het stadsbestuur de ontwikkeling van de stad mee te laten sturen. Het gevolg is een chaotische en horizontale groei langs steeds drukker wordende transportassen, met pseudomoderne mastodontgebouwen, die de traditionele huizen en levenswijzen verdringen, nog steeds omringd door zanderige straten met horden geiten en kamelen die leven van het karige groen en de aangroeiende afvalberg. Dáár een nieuwe stadsvisie voor ontwikkelen, vergt behoorlijk wat verbeeldingskracht. Mijn rol als 'planningsadviseur' heb ik opgevat als 'procesadviseur'. Door de juiste mensen samen te brengen in de juiste omstandigheden kan ik veel meer bereiken dan door zelf wat lijnen uit te tekenen voor de ideale stad van de toekomst. UN-Habitat heeft samen met UNICEF een sterk lokaal-internationaal planningsteam bijeengebracht en een convenant afgesloten met de verkozen burgemeester. Na enkele maanden voorbereidingswerk hebben we een Visieweek georganiseerd in het Cultureel Centrum van Hargeisa, waarbij een meerderheid van de zowat honderd deelnemers geen plannings-expert was. Dat is immers de beste garantie op een creatieve visievorming, niet gehinderd door vooringenomenheid of een verkeerde kennis van stadszaken. De grootste creativiteit kwam van kinderen tussen twaalf en zestien jaar, die een week lang hebben gewerkt aan een stadsontwerp voor de open zand- en parkingvlakte rondom het centrale stadion, gebruikmakend van UN-Habitat's Block-by-Block computersimulatieprogramma.